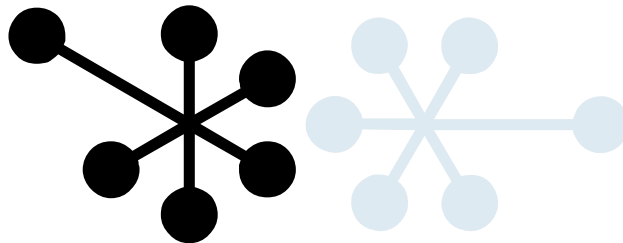

LIFE / FIT FOR REACH

Žaliųjų pirkimų vadovas įmonėms: pirmi žingsniai geresnio pavojingų medžiagų valdymo link

Ar privačioms įmonėms turi rūpėti vidiniai pirkimų procesai?

Šios gairės yra parengtos įmonėms, kurios siekia dirbti efektyviau ir gerinti žaliavų bei cheminių medžiagų, ypač pavojingų medžiagų, tvarkymą. Gairėse pateikiami paaiškinimai ir „Excel“ įrankis (<https://goo.gl/R8TGco>) su kontroliniais klausimais ir pavyzdžiais, skirtais kurti ir tobulinti įmonės pirkimų valdymo sistemą.

Naudodamiesi šiuo vadovu galite įvertinti savo dabartinę veiklą. Jei nuspręsite diegti įmonėje pirkimų sistemą arba patobulinti esamą, šiame leidinyje rasite rekomendacijas ir pavyzdžius, kaip galite tai padaryti. Pažangios įmonės dažnai integruoja vidinių pirkimų reikalavimus į bendrą valdymo sistemą.

Rengiant šį vadovą, autoriai rėmėsi viešųjų pirkimų organizavimo patirtimi bei jau esamais vadovais įmonėms šioje srityje.

Kam reikalingas vidinis pirkimų procesas?

Norėdama gaminti ar teikti paslaugas, kiekviena įmonė:

- turi įsigyti žaliavų ir kitų išteklių;
- nori veikti efektyviai, už geriausios kokybės žaliavas ar paslaugas mokėdama sąžiningą kainą.

Jei nėra konkrečių taisyklių, reglamentuojančių įmonės vidaus pirkimų procesus, ar įmonėms naudinga kurti ar tobulinti savo pirkimų sistemas?

Jei įmonė nori, kad jos veikla būtų efektyvesnė, tuomet taip!

Nustatydamos vidaus viešųjų pirkimų taisykles įmonės gali:

- 1) išvengti nereikalingų, netinkamų ar pernelyg didelių pirkinių,
- 2) pagerinti savo produktų ir paslaugų kokybę įsigyjant aukštos kokybės tiekiamas medžiagas,
- 3) išvengti trukdžių dėl netikėto žaliavų trūkumo,
- 4) išvengti neigiamų teisinių pasekmių dėl nežinomų žaliavų ar netikėtų priemaišų jose,
- 5) rasti geresnių, patikimesnių tiekėjų, kurie siūlo papildomas paslaugas ieškant saugesnių alternatyvų, pataria, kaip tinkamiau naudoti jų produktus, padėti įmonei kurti naujus produktus ar paslaugas.

Kai kurios įmonės parengia savo individualų pirkimų vadovą tiekėjams, įtraukdamos joms aktulius, su pavojingomis medžiagomis susijusius klausimus.

Siuvimo mašinų gamintoja JANOME sukūrė savo žaliųjų pirkimų gaires įmonei bei tiekėjams, kurių laikomasi įgyvendinant įmonės aplinkosaugos politiką. Panašias gaires ar etikos kodeksus rengia ir daugelis kitų įmonių, kurios siekia įgyvendinti korporatyvinę atsakomybę. Visame pasaulyje žinoma baldų mažmenininkė IKEA taip pat turi savo pirkimų strategiją, kuria siekia „optimizuoti vertės grandinę“.

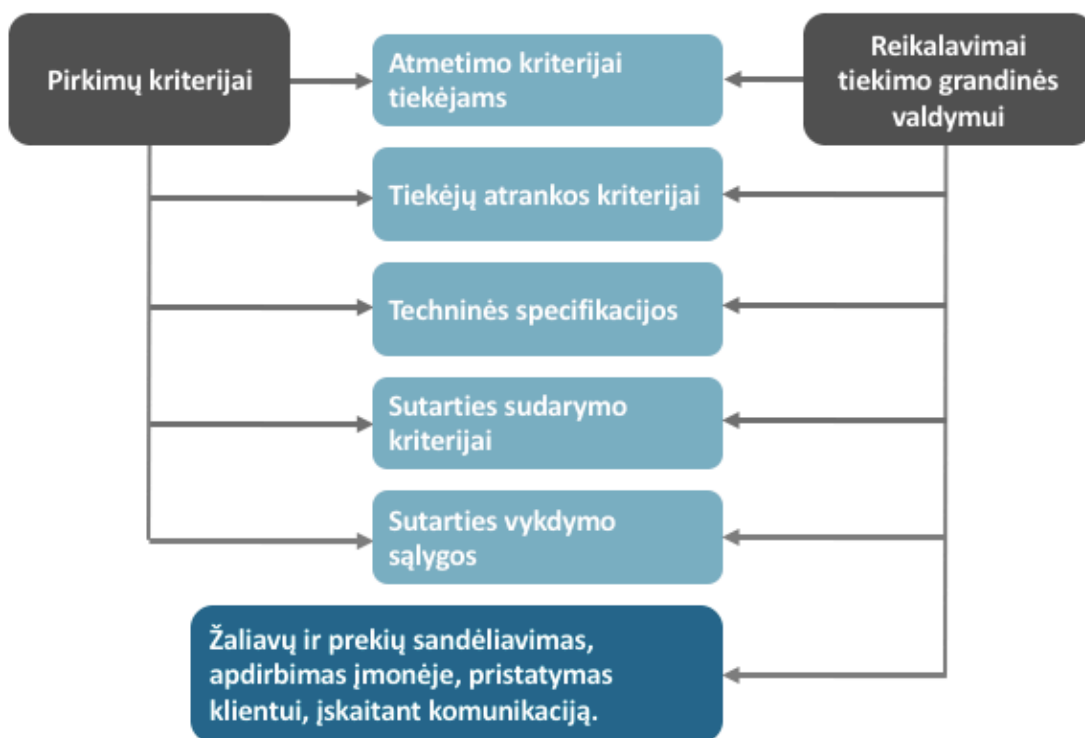
Šaltiniai ir nuorodos:

- **IKEA pirkimų strategija,**
<https://www.slideshare.net/YongKC1/ikea-purchasing-strategy>
- **JANOME grupės "Žaliųjų pirkimų gairės",**
http://www.janome.co.jp/company/pdf/greensupply_e.pdf.
- **Pirk žaliai! – Žaliųjų viešųjų pirkimų vadovas, Europos Komisija, 2016 m.,**
Http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm.

Kaip kuriamos pirkimų sistemos siekiant pagerinti pavojingų medžiagų tvarkymą?

Tobulindama savo pirkimų sistemą įmonė gali teigiamai paveikti ir kitas sritis, pavyzdžiui (žr. 1 paveikslą):

1. Parengti pirkimų procedūras, nustatančias atsakomybes dėl sprendimų pirkti, tiekimų kontrolės, rezultatų vertinimo procedūrų. Pirkimo procedūra gali būti integruota į esamą valdymo sistemą. Pavojingų medžiagų atveju žaliavų įvertinimas, įskaitant pavojingų savybių įvertinimą prieš pirkimą, gali padėti išvengti netikėtų išlaidų ar teisinių pasekmių.
2. Gerinti tiekimo grandinės valdymą: sukurti geresnius tiekėjų ir žaliavų pasirinkimo kriterijus. Kriterijai turi atspindėti jūsų požiūrį į tiekėjus: jie turėtų būti vertingi ir kvalifikuoti partneriai, drauge kuriantys naujus produktus, naujus verslus ir kartu sprendžiantys problemas.

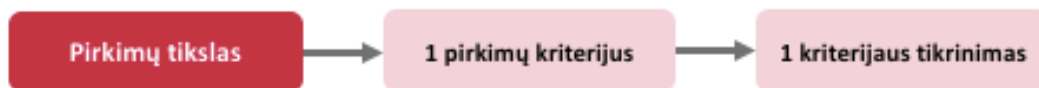
1 pav. Pirkimų kriterijai įmonėje

Jūsų pirkimų kriterijai priklauso nuo jūsų tikslų, pvz.,

- 1) sumažinti nereikalingus pavojus,
- 2) išvengti medžiagų, įtrauktų į autorizuotinių ar kandidatinių medžiagų sąrašą,
- 3) atitikti ekologinio ženklavimo reikalavimus, pavyzdžiui, ES gėlės, „Šiaurės šalių guls“ arba kitus savanoriškus ekoženklų standartus,
- 4) turėti visą reikalingą informaciją apie pavojingumą, būtiną tam kad būtų užtikrintas:

- a. teisės aktų laikymasis, pvz., REACH, Žaislų direktyva, RoHS ir kt.;
- b. profesinės rizikos vertinimas;
- c. informacija vartotojui;
- d. atliekų tvarkymas;
- e. specifiniai klientų reikalavimai.

Aiškių tikslų nustatymas padeda apibrėžti konkrečius ir patikrinamus pirkimo kriterijus (žr. 2 pav.).

2 pav. Pirkimų kriterijų vystymas įmonėje

Kriterijai gali būti skirti įvairioms pirkimų stadijoms:

Atmetimo kriterijai, pagal kuriuos apibrėžiama, su kuo nebendradarbiausite. Šie kriterijai priklausys nuo rizikos veiksnių, kuriuos nustatėte, kaip svarbiausius jūsų įmonei ir sektoriui. Verslininkai gali laisvai pasirinkti savo partnerius ir net sukurti „juoduosius sąrašus“. Valdžios institucijos negali laisvai apibrėžti atmetimo kriterijų, jie turi atitikti teisinius reikalavimus, pvz., sutarties nesilaikymas per pastaruosius 12 mėnesių.

Pavyzdžiai:

- įmonės, su kuriomis jūs nutraukėte sutartį dėl netinkamo tiekimo (patikrinimas: ankstesnių sutarčių įrašai);
- bloga patirtis ankstesniuose pirkimuose (dideli informacijos apie pavojingumą trūkumai arba tiekiami produktai neatitiko teisinių reikalavimų) (patikrinimas: ankstesnių sutarčių įrašai);
- nepalankios patikimų partnerių rekomendacijos. (patikrinimas: jūsų partnerių atsakymas į užklausą).

Atrankos kriterijai padės rasti tinkamesnius ir patikimesnius tiekėjus jei įvardinsite kvalifikaciją, patirtį, apyvartą ir pan. Tai gali būti aplinkosaugos ar darbų saugos sertifikatų reikalavimai, kiti svarbūs pramonei kriterijai.

Pavyzdžiai:

- įmonės, turinčios sertifikuotą ISO 140001, 9001, OHSAS 18000 sistemą (patikrinimas: sertifikavimo įstaigos išduoto sertifikato kopija);
- tiekėjai, kurie pasirengę pateikti visą reikiamą informaciją apie pavojingumą (saugos duomenų lapai, deklaracijos apie tam tikrų medžiagų buvimą ir kt.) (patikrinimas: kiekvienos cheminės medžiagos saugos duomenų lapai arba deklaracija, kad cheminė medžiaga neklasifikuojama ir joje nėra pavojingų medžiagų, kurioms reikia saugos duomenų lapų, deklaracijos kiekvienam gaminiui).

Techninė specifikacija apibūdina įsigyjamą prekę ar paslaugą. Čia nustatomi minimalūs kriterijai, pvz., jūs nepirksite prekės ar paslaugos, jei ji tų kriterijų neatitiks.

Pavyzdžiai:

- saugos duomenų lapas pateikiamas prieš sudarant sutartį (patikrinimas: kiekvienos cheminės medžiagos saugos duomenų lapas arba deklaracija, kad cheminė medžiaga neklasifikuojama ir joje nėra pavojingų medžiagų, kurioms būtų reikalingas saugos duomenų lapas);
- deklaracija apie autorizuotinių medžiagų sąraše esančias medžiagas (<https://echa.europa.eu/authorisation-list>) ir kandidatinių medžiagų sąrašą (<https://echa.europa.eu/candidate-list-table>) (patvirtinimas: kiekvieno gaminio deklaracija);

- medžiagų, apie kurias reikia pranešti (arba) pašalinti iš produkto, sąrašas (žr. IV priedą).

Sutarties sudarymo kriterijai – tai jūsų atrankos ir techninių kriterijų sąrašas, kuriame nusakomas kokybės ir kainos santykis, funkcinis tinkamumas ir kitos vertės. Sutarties pasirašymo procesas turėtų būti skaidrus, kad būtų galima įvertinti alternatyvas.

Pavyzdžiai (daugiausia dėmesio skiriant pavojingoms medžiagoms):

Medienos gaminiai su FSC (Forest Stewardship Council) sertifikatu (patikrinimas: sertifikavimo įstaigos išduotas sertifikatas).

Sutarties vykdymo sąlygos. Pasirinkus pageidaujamą tiekėją ir produktą, sutartyje turi būti nurodytos bendros tiekimo atitikties sąlygos ir kriterijai, susiję su svarbiausiais reikalavimais, taip pat veiksmai ir baudos, jei reikalavimai nėra įgyvendinami.

Pavyzdžiai (daugiausia dėmesio skiriant pavojingoms medžiagoms):

Tiekėjas atsako už gavėjui ir tolesniems naudotojams padarytą žalą dėl neteisingai perduotos informacijos apie pavojingumą ar neatitikties kokybės/teisiniams reikalavimams (tikrinimas: tiekimo sutartis).

Lentelė. Kriterijų rengimo pavyzdys

Tikslas	Kriterijus	Tikrinimas	
Atitiktis REACH teisiniams reikalavimams: geros kokybės saugos duomenų ir informacijos pateikimas	Atmetimo kriterijai		
	Atrankos kriterijai	Pasirengimas pateikti SDL visoms pavojingoms cheminėms medžiagoms, chemikalams, kurių sudėtyje yra pavojingų medžiagų, ir minimali informacija apie nepavojingas medžiagas ir medžiagų deklaracijas prieš pirkimą	Pateiktas saugos duomenų lapas Pateikta medžiagos deklaracija dėl autorizuotinių ar kandidatinių sąrašo medžiagų
	Techninė specifikacija	Visų cheminių medžiagų SDL ir medžiagų deklaracijų pateikimas prieš pirkimą	Saugos duomenų lapas Medžiagos deklaracija
	Sutarties pasirašymo Kriterijai	Cheminės medžiagos ir gaminiai be medžiagų iš autorizuotinių / kandidatinių medžiagų sąrašo (70%) Kaina (30%)	Saugos duomenų lapas Medžiagos deklaracija

Tikslas	Kriterijus	Tikrinimas	
	Sutarties vykdymo sąlygos	Esant informacijos apie pavojingumą pasikeitimams, tiekėjas automatiškai pateikia klientui atnaujintą SDL versiją dėl bet kokio produkto, tiekto per pastaruosius 2 metus. Tiekėjas atsako už žalą, kurią gavėjui ir tolimesniam naudotojui sukėlė neteisingai perduota informacija apie pavojingumą arba neatitiktis kokybės/teisiniams reikalavimams.	Pateikta medžiagos deklaracija dėl esamų medžiagų iš autorizuotinių ar kandidatinių medžiagų sąrašo
Atitiktis RoHS tiesiniams reikalavimams	Atmetimo kriterijai		
	Atrankos kriterijai	Pasirengimas pateikti medžiagos deklaracijas prieš pirkimą	Medžiagos deklaracija apie medžiagas, patenkančias į Pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo sąrašą (RoHS)
	Techninės specifikacijos	Medžiagos deklaracijos pateikimas prieš pirkimą. Medžiaga turi atitikti RoHS teisinius reikalavimus, susijusius su numatytu naudojimu	Medžiagos deklaracija apie medžiagas, patenkančias į Pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo sąrašą (RoHS)
	Sutarties sudarymo kriterijai	Cheminės medžiagos ir gaminiai be RoHS medžiagų (30%) Kaina (70%)	Medžiagos deklaracija apie medžiagas, patenkančias į Pavojingų medžiagų naudojimo apribojimo sąrašą (RoHS)
	Sutarties vykdymo Sąlygos	Tiekėjas atsako už žalą, kurią gavėjui ir tolimesniam naudotojui sukėlė neteisingai perduota informacija apie pavojingumą arba neatitiktis kokybės/teisiniams Reikalavimai	Sutartis

Galite patikrinti savo pirkimų praktiką naudodamiesi „Excel“ lentele (<https://goo.g/R8TGco>). Šis patikros lapas parengtas vadovaujantis valstybės institucijų rekomendacijomis dėl viešųjų pirkimų bei pasirinktų įmonių pirkimų patirtimi. Atsakydami į „Excel“ patikros lape pateiktus klausimus apie dabartinę jūsų įmonės pirkimų praktiką, galite įsivertinti čia paminėtų procedūrų/ kriterijų įtraukimo į pirkimų sistemą naudą (žr. Formą II priede).

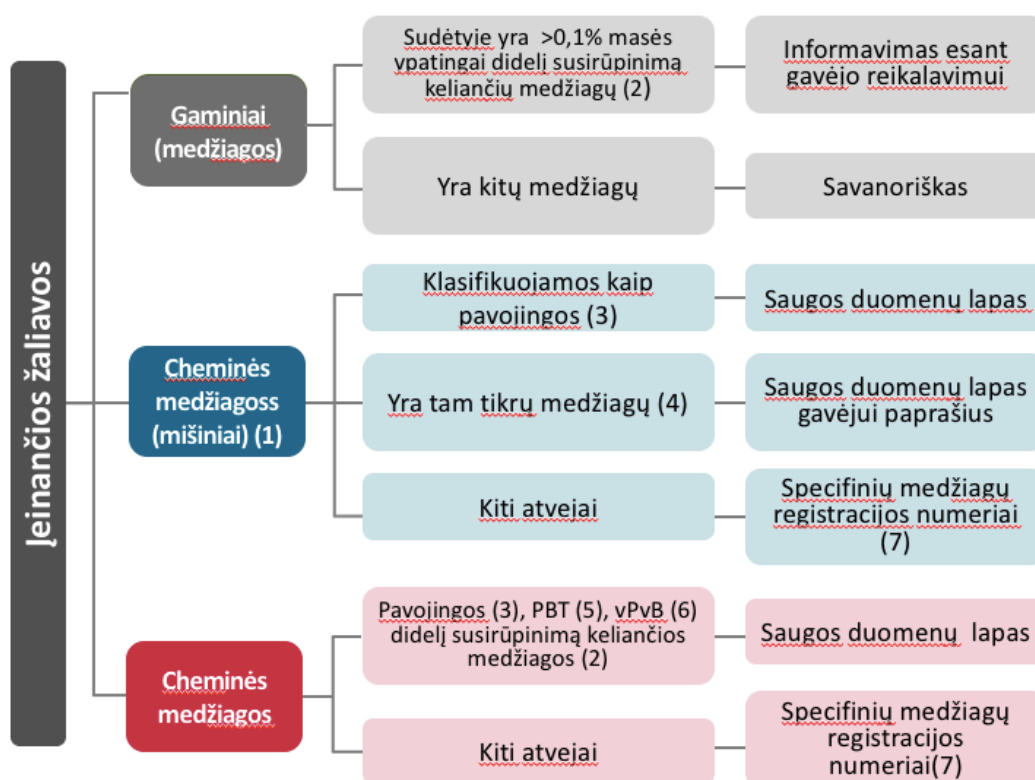
Kokią informaciją apie žaliavas galite gauti iš savo tiekėjų?

Informacija apie žaliavas, kurią galite gauti iš savo tiekėjų, priklauso nuo žaliavos (gaminio ar cheminės medžiagos) tipo ir nuo to, kokios pavojingos medžiagos jose

7

yra, teisinių reikalavimų ir tiekėjo pasirengimo pateikti daugiau informacijos, nei reikalauja teisės aktai (žr. 3 pav.).

Jums gali prireikti informacijos, viršijančios teisinius reikalavimus. Pavyzdžiui, jei norėtumėte pateikti paraišką savo produktų ekologiniam ženklui gauti, jums gali prireikti papildomos informacijos. Jūsų klientai taip pat gali reikalauti išsamesnės informacijos. Tokiais atvejais tai yra jūsų tiekėjo sprendimas, ar pateikti papildomą informaciją, ar ne. Jūsų paaiškinimas tiekėjui, kodėl ji jums reikalinga, gali padidinti jų motyvaciją pateikti informaciją, kuri atitiktų jūsų poreikius.

3 pav. REACH reglamento (31 str., 32 ir 33 str.) Informacijos teikimo reikalavimai cheminių medžiagų ir medžiagų tiekėjams.

- (1) Netaikoma polimerams, tie patys reikalavimai kaip ir medžiagoms.
- (2) SVHC - Labai didelį susirūpinimą keliančios medžiagos, kai medžiaga įtraukta į REACH reglamento 59 straipsnyje nustatytą autorizuotinių ar kandidatinių medžiagų sąrašą.
- (3) Pagal Reglamentą EB Nr. 1272/2008 klasifikuotas kaip pavojingas.
- (4) Jei cheminiame mišinyje yra, pareikalavus turi būti pateiktas saugos duomenų lapas:
  - $\geq 1\%$ masės nedujinių mišinių ir $\geq 0,2\%$ tūrio dujinių mišinių, kurių bent viena medžiaga kelia pavojų žmonių sveikatai ar aplinkai, $\geq 0,2\%$ tūrio; arba
  - ne daugiau kaip $0,1\%$ masės ne dujiniai mišiniai, kuriuose yra bent viena medžiaga, kuri yra kancerogeninė 2 kategorijos arba 1A, 1B ir 2 kategorijos toksiškai veikianti reprodukciją medžiaga, 1 tipo odą jautrinanti medžiaga, 1 kategorija jautrinanti kvėpavimo takus arba 1 veikianti laktaciją arba patvarios, bioakumuliacinės ir toksiškos (PBT, REACH XIII priedo kriterijai) arba labai patvarios ir bioakumuliacinės (vPvB kriterijai, REACH XIII priedas) arba didelį susirūpinimą keliančios medžiagos,

kai medžiaga įtraukta į autorizuotinių arba kandidatinių medžiagų sąrašą, pagal REACH reglamento 59 straipsnį, arba

- medžiaga, kuriai EB nustatytos ribinės vertės darbo vietoje.

(5) patvari, bioakumuliacinė ir toksinė medžiaga arba labai patvari ir labai bioakumuliacinė pagal REACH XIII priede nustatytus kriterijus.

(6) labai patvari ir labai bioakumuliacinė medžiaga pagal REACH XIII priede nustatytus kriterijus.

(7) Medžiagos, kurioms taikomas autorizacijos apribojimas arba bet kuri kita medžiaga, arba bet kokia kita turima ir svarbi informacija apie medžiagą, kurios reikia tinkamam rizikos valdymui.

REACH reglamentas suteikia jūsų gaminio vartotojui teisę paklausti, ar jūsų gaminyje yra cheminės medžiagos, kuri yra autorizuotinių ar kandidatinių medžiagų sąrašė (REACH 33 straipsnis). Norint greitai atsakyti į vartotojų užklausas, rekomenduojama iš anksto reikalauti iš savo tiekėjų tokios informacijos.

Informacija apie pavojingumą (informacija apie pavojingų medžiagų kiekį ir rekomendacijos tinkamam tvarkymui) yra būtina sąlyga saugiam cheminių medžiagų ir gaminių, kurių sudėtyje yra pavojingų medžiagų, tvarkymui, todėl yra neatskiriama tiekiamo produkto dalis. Jūsų viešųjų pirkimų gairių ir tiekimo sutarčių apibrėžimas ir įtraukimas į informacijos reikalavimus ir standartus pagerins informacijos kokybę. Tiekėjo pasirengimas pateikti geros kokybės informaciją, taip pat informaciją, viršijančią teisinius reikalavimus, taip pat gali būti atrankos/ sutarties sudarymo kriterijais, siekiant pagerinti tiekėjų pasirinkimą.

Informaciniai šaltiniai ir nuorodos

- REACH vadovas
<https://echa.europa.eu/guidance-documents/guidance-on-reach>
- Pirk žaliai! – EK žaliųjų pirkimų vadovas, 2016
http://ec.europa.eu/environment/gpp/buying_handbook_en.htm

Kaip įvertinti gaunamos informacijos kokybę?

REACH reglamente nusakyta tik informacija, kuri turi būti įtraukta į saugos duomenų lapus (REACH reglamento 31 straipsnis), tačiau nėra tikslių taisyklių, susijusių su kita pateiktina informacija, pvz., tai priklauso nuo jūsų prašymo ir tiekėjo pasirengimo atsakyti, taip pat tiekėjo vidinės tvarkos.

Saugos duomenų lapų (SDL) kokybė priklauso nuo cheminės medžiagos gamintojo, o vykdymo institucijos tik organizuoja pakartotinę kontrolę. SDL pateikta informacija dažnai nėra pakankamai tiksli: inspektoriai teigia, kad trečdalyje arba pusėje SDL yra neatitikimų, ypač liečiančių toksikologinę ir ekologinę informaciją. Tai gali prisidėti prie netinkamo rizikos valdymo jūsų įmonėje.

Geresnė SDL kokybė reiškia geresnę jūsų paslaugą. Norint įvertinti SDL kokybę galite patikrinti:

- 1) Kuo seniau parengtas SDL, tuo didesnė tikimybė, kad jis yra netinkamas. Priėmus REACH, nuolat daugėja informacijos apie chemines medžiagas. REACH politika nenurodo termino, kada turėtų būti parengtas SDL. Tačiau gamintojas turi pateikti naujausią saugos duomenų lapą visoms bendrovėms,

kurioms tiekė prekes per pastaruosius 12 mėnesių arba mažiau (REACH reglamento punktai 31, 32, 33), tuo atveju, jei yra prieinama nauja informacija.

2) Išsamumas – SDL turi būti sudarytas iš 16 skyrių ir turi būti pateikiama visa svarbi informacija.

3) Nuoseklumas – informacija apie pavojingas savybes, darbuotojų sveikatą, pirmosios pagalbos priemones ir t. t. turi būti nuosekli. Atliekų tvarkymas ir kt. turi atitikti cheminių medžiagų klasifikaciją.

4) Pateikta informacija turi atitikti informaciją apie pavojingumą Cheminių medžiagų informacinėje sistemoje Europos cheminių medžiagų agentūroje (tokiems patikrinimams reikia daugiau laiko).

Naudodamiesi „Excel“ vadovu (<https://goo.gl/R8TGco>), galite atlikti saugos duomenų lapų kokybės patikrinimą ir remiantis rezultatais paprašyti tiekėjo pateikti paaiškinimus ir pašalinti nustatytus neatitikimus.

Dėl kitos informacijos nėra tikslių taisyklių. Daugelis įmonių kuria savo klausimynus, kad tiekėjui būtų lengviau pateikti reikalingą informaciją.

Šaltiniai ir nuorodos:

- Problems with Safety Data Sheets, © 2017 Wolters Kluwer ant/or its affiliates, Internetiniai šaltiniai:
<https://app.croneri.co.uk/feature-articles/problems-safety-data-sheets>
- SDS Checklist, January 2016 – CEFIC,
<http://www.cefic.org/Documents/IndustrySupport/REACH-Implementation/Guidance-and-Tools/Cefic-SDS-Checklist-January2016.xlsx>

I priedas. Terminai ir sutrumpinimai

Gaminys – daiktas, kuris gaminamas įgijo konkrečią formą ar struktūrą, labiau nulemiančią jo naudojimo paskirtį nei jo cheminė sudėtis.
(REACH reglamento 3 straipsnis).

Autorizuotųjų medžiagų sąrašas – medžiagos, kurios atitinka labai didelį susirūpinimą keliančių medžiagų kriterijus, kurios buvo įvertintos (59 straipsnis, REACH), o jų tolesniam naudojimui reikalingas leidimas.

<https://echa.europa.eu/addressing-chemicals-of-concern/authorisation/recommendation-for-inclusion-in-theauthorisation-list/authorisation-list>.

Kandidatinių medžiagų sąrašas – medžiagos, atitinkančios labai didelį susirūpinimą keliančių medžiagų kriterijus ir atrinktos tolesniam vertinimui (59 straipsnis, REACH),
<https://echa.europa.eu/candidate-list-table>.

Cheminis preparatas – mišinys arba tirpalas, sudarytas iš dviejų ar daugiau medžiagų (3 straipsnis, REACH).

Pavojinga medžiaga – medžiaga, turinti pavojingų savybių.

Pirkimai – prekių, paslaugų ar darbų pirkimas iš išorinio šaltinio, pasirenkant geriausią, lyginant konkuruojančius pasiūlymus. Susitarimai dėl sąlygų, sutartų prekių ir paslaugų gavimas, kokybės kontrolė ir tolesni veiksmai. Šio proceso tikslas yra gauti geresnę kokybę už sąžiningą kainą.

REACH – Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (REACH).

SDL – saugos duomenų lapas – standartizuotas informacinis lapas apie cheminę medžiagą (medžiagas ar preparatus), apibūdinantis jos tapatumą, sudedamąsias dalis ir savybes bei patarimus dėl saugaus tvarkymo.

Didelį susirūpinimą keliančios cheminės medžiagos (SVHC) – tai cheminės medžiagos, kurios yra klasifikuojamos kaip kancerogeninės, mutageninės ar toksiškos reprodukcijai (CMR), patvarios, bioakumuliacinės ir toksiškos (PBT) arba labai patvarios ir didelės bioakumuliacijos (vPvB) arba medžiagos, kurios tam tikrais atvejais turi tokį pat poveikį kaip CMR Par BT/vPvB medžiagos (57 straipsnis, REACH).

Tiekimo grandinės valdymas – tai prekių ir paslaugų srauto valdymas, pradedant nuo žaliavų įsigijimo ir saugojimo iki pagamintų prekių pristatymo klientams.

II priedas. Pirkimų politikos, skirtos pavojingų medžiagų aspektui pavyzdys

Aspektas		Pavyzdys
Tikslai		Atitikti REACH reikalavimams. Jei įmanoma, didelį susirūpinimą keliančių medžiagų vengimas.
Pirkimų procedūra (kas ir kaip)		- Atmetimo ir atrankos kriterijus parengia tiekimo vadovas ir patvirtina padalinių vadovai. - Padalinio vadovas parengia technines specifikacijas, produktus parenka padalinio vadovas drauge su tiekimo vadovu. - Prieš pasirašant sutartį reikalaujama informacijos iš potencialių tiekėjų apie pavojingas medžiagas. - Sveikatos, saugos ir aplinkos vadovas vertina informaciją apie pavojingas medžiagas prieš pirkimą ir informuoja departamento direktorių, jei kyla probleminės situacijos.
P i r k i m ų k r i t e r i j a i j a i	Atmetimo kriterijai	Bloga patirtis su ankstesniais tiekėjais (trūksta daug informacijos apie pavojus arba tiekiami produktai neatitinka teisinių reikalavimų).
	Atrankos kriterijus	Tiekėjas turi kokybės vadybos sertifikatą ISO 9000.
	Techninė specifikacija	SDL ir produkto deklaracijas dėl medžiagų, įtrauktų į autorizotinių ar kandidatinių medžiagų sąrašą, buvimo ar nebuvimo tiekėjas turi pateikti prieš sudarant sutartį.
	Sutarties sudarymo kriterijai	Mokymai apie saugų pavojingų medžiagų naudojimą (30%). Kaina (70%).
	Sutarties vykdymo sąlygos	Jei keičiasi informacija dėl tiekiamų produktų pavojingų cheminių medžiagų, tiekėjas automatiškai pateikia klientui atnaujintą SDL versiją dvejų metų laikotarpiu.
Kokybės kontrolės procedūros (kas ir kaip)		- Padalinių vadovai yra atsakingi už tiekimo kokybės patikrą; tuo atveju kyla problemos, informuojamas tiekimo vadovas. - Tiekimas vertina tiekėjus du kartus per metus, pagal skundus ar esamą praktiką

III priedas. Pavyzdinis laiškas gaminių tiekėjui

Gerbiamas tiekėjau,

Prašome jūsų suteikti informaciją apie tam tikras medžiagas, esančias gaminiuose (gaminių sąrašas), kuriuos mums tiekiate. Tai sudarys sąlygas tiek jums, tiek mums laikytis Europos reglamento Nr. 1907/2006 dėl cheminių medžiagų registracijos, įvertinimo, autorizacijos ir apribojimų (toliau - REACH) 33 straipsnio teisinių įsipareigojimų.

REACH 33 straipsnio 1 dalis numato, jog „gaminio, kurio sudėtyje yra cheminė medžiaga, atitinkanti 57 straipsnio kriterijus ir nustatyta pagal 59 straipsnio 1 dalį, ir kurios koncentracija viršija 0,1 % masės (masės %), tiekėjas pateikia gaminio gavėjui pakankamai jo turimos informacijos (bent tos cheminės medžiagos pavadinimą), kad gaminį būtų galima saugiai naudoti.“ Reikiama informacija nemokamai suteikiama per 45 dienas nuo prašymo gavimo datos. Tokių medžiagų sąrašą galite rasti čia: [autorizuotinių cheminių medžiagų sąrašas](#) ir [kandidatinių medžiagų sąrašas](#).

Prašome jūsų pateikti informaciją klausimyne apie visus gaminius/medžiagas, kuriuos mums tiekiate ir kuriuose minėtuose sąrašuose išvardintų medžiagų kiekis viršija 0,1% . Prašytume jį užpildyti ir mums pateikti ne vėliau kaip per 45 dienas.

Gaminys	Gaminio svoris	Gaminyje esančios medžiagos pagal REACH 57 ir 59 straipsnius			Patarimai dėl saugumo ir kitos pastabos	Pažymėkite X, jei gaminyje nėra čia minimų medžiagų
		Pavadinimas	CAS Nr.	Koncentracija (masės %)		

Kadangi mes esame gaminių tiekėjai, norime gauti visą informaciją, kad galėtume esant paklausimams atsakyti interesantams pagal REACH reglamento 33 straipsnį. Mes įsipareigojame užtikrinti duomenų šaltinių konfidencialumą renkant ir konsoliduojant duomenis.

Autorizuotinių ir kandidatinių medžiagų sąrašas bus reguliariai atnaujinami, todėl prašome informuoti mus tuo atveju, jei šie pakeitimai yra susiję su jūsų tiekiamu produktu, pvz., kai tam tikros gaminyje esančios sudedamosios dalys yra išvardytos autorizacijos/ kandidatiniame sąrašė.

Laukiame jūsų atsakymo.

Čia pateikiamos nuorodos, kur galite atsisiųsti kitus tipinius laiškus tiekėjams:

- Laiškas tiekėjui dėl saugos duomenų lapo pateikimo visoms cheminėms medžiagoms (<https://goo.gl/kJAHLP>).
- Laiškas tiekėjui dėl medžiagų iš autorizuotinių ar kandidatinių medžiagų sąrašo (<https://goo.gl/2UrrAE>).
- Laiškas tiekėjui dėl medžiagos specifinių poreikių (<https://goo.gl/bgycMy>).
- Laiškas tiekėjui dėl specifinių teisės aktų (<https://goo.gl/PEXVJC>).

IV priedas. Cheminių medžiagų, pasitaikančių produktuose/paslaugose, kurios yra uždraustos/ribojamos/apie kurias būtina pranešti, sąrašų pavyzdžiai

Pavadinimas	Nuoroda	Medžiagos (žr. . paaiškinimą 5 priede)	Pramonės šakos
Uždraustos medžiagos pagal REACH	Cheminių medžiagų registracija, įvertinimas, autorizacija ir apribojimai (REACH), 1907/2006	Įvairios medžiagos, REACH XVII priedas, https://echa.europa.eu/substances-restricted-under-reach	Visos, teisės aktai
Medžiagos, įtrauktos autorizuotųjų ar kandidatinių medžiagų sąrašą		Medžiagos, atitinkančios šiuos kriterijus: - Cheminės medžiagos, kurios atitinka klasifikacijos kriterijus dėl kancerogeniškumo, mutageniškumo ar toksiškumo reprodukcijai (CMR) kategorija 1A ar 1B (CLP reglamentas). - Cheminės medžiagos, kurios yra patvarios, bioakumuliacinės ir toksiškos (PBT) arba labai patvarios ir labai bioakumuliacinės (vPvB) pagal REACH XIII priedą. - Atskirais atvejais medžiagos, keliančios lygiavertį susirūpinimą kaip ir CMR ar PBT/vPvB medžiagos. https://echa.europa.eu/addressing-chemicals-of-concern/authorisation/recommendation-for-inclusion-in-the-authorisation-list/authorisation-list https://echa.europa.eu/candidate-list-table	Visos, teisės aktai
Ribojamos medžiagos elektros ir elektroninėje įrangoje	RoHS 2 direktyva 2011/65/EU	Apriboja šių medžiagų buvimą: švinas, gyvsidabris, kadmis ir šešiavalentis chromas bei antipirenai, tokie kaip polibrominti bifenilai (PBB) arba polibrominti difenileteriai (PBDE).	Elektros ir elektronikos prietaisų gamintojai ir importuotojai, teisės aktai
Medžiagos, ribojamos žaisluose	Žaislų direktyva 2009/48/EC	Apriboja medžiagų, kurios klasifikuojamos kaip kancerogeninės, mutageninės, reprotoksinės buvimą.	Žaislai, teisės aktai
BASTA, nepageidaujamos medžiagos statybinėse medžiagose	BASTA, http://www.bastaonline.se	Apriboja cheminių medžiagų buvimą, kurios klasifikuojamos kaip kancerogeninės, mutageninės, toksiškos reprodukcijai, turi poveikį laktacijos metu, endokrininę sistemą ardančios, PBT, vPvB, LOJ, švinas (Pb), gyvsidabris (Hg), kadmis (Cd), ODS, jautrinančios, ūmaus toksinio poveikio StOst, LOJ, pavojingos aplinkai.	Statyba, savanoriški standartai
BREEAM, nepageidaujamos medžiagos statybinėse medžiagose	BREEAM, tarptautiniai naujų statybų standartai, https://www.breeam.com	Apriboja medžiagų, kurių sudėtyje yra formaldehido, lakiųjų organinių junginių ir kancerogeninių medžiagų IA ir IB kat. naudojimą	Statyba, savanoriški standartai
ES ekologinis ženklas produktams priskiriamams	ES ekoženklas, http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/products-groups-and-	Ribojamos įvairios medžiagos, pavojingos sveikatai ir aplinkai.	Valymo priemonių gamintojai, savanoriški standartai

Pavadinimas	Nuoroda	Medžiagos (žr. . paaiškinimą 5 priede)	Pramonės šakos
grupei " universalūs ir sanitarinės įrangos valikliai"	criteria.html		

V priedas. Įvairiomis reguliavimo sistemomis ribojamų arba uždraustų medžiagų kriterijai ir klasifikacija

Medžiagos savybės	Klasifikacija arba kriterijus	Nuorodos
Kancerogeninės	Kategorija 1A ir 1B (H350) Kategorija 2 (H351)	Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo (CLP)
Mutageninės	Kategorija 1A ir 1B (H340) Kategorija 2 (H341)	
Toksiška reprodukcijai	Kategorija 1A ir 1B (H360) Kategorija 2 (H361)	
Daro poveikį laktacijos periodu	H362	
Endokrininę sistemą ardančios cheminės medžiagos	Kategorija 1 - endokrininės veiklos sutrikdymo požymiai bent vienoje rūšyje, kurioje naudojami sveiki gyvūnai; Kategorija 2 - bent jau kai kurie in vitro biologinio aktyvumo įrodymai, susiję su endokrine sutrikimais;	Medžiagos, atitinkančios čia pateiktus kriterijus: http://ec.europa.eu/environment/chemicals/endocrine/strategy/substances_en.htm#priority_list Teisės akto pasiūlymas bus netrukus priimtas.
PBT, Patvarios, bioakumuliacinės ir toksiškos cheminės medžiagos	Medžiagos su 1) pusėjimo trukmė > 60 dienos jūros vandenyse ar > 40 dienos gėluose ar estuarijų vandenyse ar > 180 dienos jūrinėse nuosėdose ar >120 dienos gėlų ar estuarijų vandenų nuosėdose ar >120 dienos dirvožemyje ar 2) BCF (biokoncentracijos koeficientas) >2000 l/kg (drėgnos būklės svoris) ir 3) Toksiškumas NOEC ar EC10 < 0.01mg/l ir H350, H340, H360, H361, H372, H373	Kriterijai, apibrėžti REACH 1907/2006, XIII priede
vPvB, Labai patvarios ir didelės bioakumuliacijos cheminės medžiagos	Medžiagos su 1) pusėjimo periodas > 60 dienos jūros, gėluose ar estuarijų vandenyse ar > 180 dienos jūros, gėlų ar estuarijų vandenų nuosėdose ar > 180 dienos dirvožemyje ir 2) BCF (biokoncentracijos koeficientas)>5000 l/kg (drėgnos būklės svoris)	Kriterijai, apibrėžti REACH 1907/2006, XIII priede
ODS, Ozono sluoksnį ardančios medžiagos	H420	Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo (CLP)
Jautrinančios cheminės medžiagos	H334	
Stipraus toksiškumo medžiagos	H300, H310, H330, H301, H311 ar H331	
STOST, Specifinio toksiškame konkreitiems organams medžiagos	Pavieniai poveikiai H370, H371, H304 Pakartotinis poveikis H372, H373	
VOC, Lakieji organiniai junginiai	Medžiagos, kurių pradinis virimo taškas yra mažesnis arba lygus 250° C, matuojant standartiniu 101,3 kPa slėgiu	Dažų direktyva, Direktyva 2004/42 / EB dėl LOJ iš dažų ir lakų išmetimo ribojimo

Medžiagos savybės	Klasifikacija arba kriterijus	Nuorodos
Aplinkai pavojingos medžiagos	Labai toksiška vandens organizmams, H400 Labai toksiška vandens organizmams, sukelia ilgalaikius pakitimus 1 (H410) arba chroniškus 2 (H411). Gali sukelti ilgalaikį kenksmingą poveikį vandens organizmams, kategorija 4, chroniški (H413).	Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008 dėl cheminių medžiagų ir mišinių klasifikavimo, ženklinimo ir pakavimo (CLP)

Autorė

Jana Simanovska, Ekodizaino kompetencijos centras, Latvija

Rengiant leidinį dalyvavo

Dace Kavasa ir Māra Rēpele, Ekodizaino kompetencijos centras, Latvija

Leidinį išvertė

©2017 Ekodizaino kompetencijos centras, Latvija

Šio leidinio turinys nebūtinai atspindi Europos Komisijos nuomonę, atsakomybę už leidinio turinį prisiima asociacija „Ecodesign Competence Centre“, Latvija.

Projektas „Pavojingų cheminių medžiagų pakeitimo įgyvendinimas Lietuvos, Latvijos ir Estijos mažose/vidutinėse ir pramonės įmonėse“ (LIFE Fit for REACH, No.LIFE14ENV/LV000174) Europos Sąjungos LIFE+ mechanizmo kofinansuojamas projektas

Administration of
Latvian Environmental
Protection Fund